

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Златомира Герджикова

за дисертационния труд на Ангел Христов Петков,
на тема „Аскезата на древния християнски мъченик в сблъсък с традиционния езически морал“, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 2.4 Религия и теология

Дисертационният труд на Ангел Петков е в обем 391 страници и е структуриран в три основни глави, Увод и Заключение. Всяка глава има допълнително разделение и завършва с обобщение. Дисертационният труд е допълнен с Приложение, което включва превод на съвременен български език на 27 жития на мъченици. На лице е необходимият за всяко изследване научен апарат – списък на използваните съкращения (поставен веднага след съдържанието), списък на използваната литература (разделена на извори и изследвания) и задоволително количество научни препратки.

Актуалност на изследвания проблем:

Избраната тема е актуална от една страна, поради липсата на подобно цялостно изследване в българската наука, както богословска, така и историческа, а от друга, предвид нарастналата през последните десетилетия нужда от представяне пред широката общественост на християнската идея за мъченичество, което неизменно е предхождано от сторого научните изследвания и тректовки.

Основни приноси на дисертационния труд:

Представеният от Ангел Петков дисертационен труд е първо по рода си изследване на историята и идеологията на ранните християнски мъченици за българската наука. Публикуваните до момента изследвания разглеждат съдбите на отделни мъченици, интерпретират най-общо гоненията на християните като социален или законов проблем, представят богословската страна на самия акт на мъченичеството и др. В труда си Ангел Петков не само представя историята и идеологията на раннохристиянското мъченичество до IV в., но и го сравнява с елементи на езическата култура от същия период.

Анализираният от Ангел Петков изворов материал и разглеждането на акта на мъченичеството в съпоставка с традиционния езически морал правят изследването интердисциплинарно, използващо методите на различни научни дисциплини –

богословие, история, литературознание, антропология. Подобен подход към християнското мъченичество сам по себе си е приносен за българската наука. Излизането от полето на една научна дисциплина, особено когато става въпрос за богословие, е от голямо значение за близките научни области като история, археология, изкуствознание, класически филологии, философия, т.к. позволява по-лесното привличане на чисто богословските трактовки към последните.

Не на последно място трябва да отбележим и преводът на български език на 27 жития на мъченици до IV в., които ще станат достъпни до изследователите, занимаващите се с църковната история и християнството, както и до широката общественост.

Бележки и препоръки:

Бих искала да направя следните бележки към Ангел Петков във връзка с бъдещата му изследователска дейност. Прилагането на интердисциплинарен подход, включващ методите на две или три научни дисциплини, предполага и привличането на двойно или тройно повече научни изследвания, представящи теоретичните постановки във всяка от тях. В представения дисертационен труд това не е направено в достатъчна степен. Например при разглеждането на причините за гоненията срещу християните са представени някои от основните изследвания, като публикацията на G.E.M. de Ste Croix "Why were the Early Christians Persecuted?" например, която е в основата на повечето изследвания от последните няколко десетилетия, липсва (статията е достъпна в българските библиотеки). Подобна е ситуацията при сравняването на мъченическите актове с древната езическа литература където са цитирани общо 7 научни изследвания, представящи древногръцкия епос, атическата трагедия и елинистическата ареталогия (не са включени цитираните извори). С оглед гореказаното препоръчвам са Ангел Петков да използва повече аналитични изследвания върху отделните компоненти на проблематичното поле, като разглежда.

Изграждането на историческия контекст около изследваните проблеми, предполага добра познаване на политическия и социалния фон, на който се случват представяните от изследователя събития. В дисертационния труд на Ангел Петков на места и политическия, и социалния контекст или напълно липсват, или са грешно интерпретирани. Подобен пропуск е лесно преодолим с набавянето на допълнителни знания за историята и културата на разглеждания от докторанта период, което отново ни

връща към първата ми бележка за ограниченото използване, в конкретния случай, на исторически изследвания.

Бих препоръчала източниците, които са използвани за превод на житията на мъчениците, да бъдат обособени самостоятелно и на по-видно място. В момента има единствено бележка под линия към първото житие. Въпреки, че ще се наложи повтарянето на едни и същи заглавия при всяко житие, това би улеснило ползващия преводите в опита му да разбере, на какво е основан.

Авторефератът (в обем от 47 страници, включително Самооценка на приносите и списък на публикациите) отразява съдържанието на дисертационния труд. Начинът на структуриране на автореферата и нивото на обобщение показват уменията на Ангел Петков да представя в сбит вид научните си идеи.

Като имам предвид оригиналността на дисертационното изследване и отбелязаните тук негови достойнства, предлагам убедено на членовете на Научното жури да гласуват „за“ присъждането на Ангел Христов Петков на образователната и научна степен „доктор“.

14 август 2020 г.

Изготвил становището:

доц. д-р Златомира Герджикова